

δάκης 1963α, 15· Chatzidakis 1969-70, 318-319· Χατζηδάκης 1986, 61-62, πίν. 211-223.

Στρε(ι)λίτζας-Μπαθᾶς Ἰωάννης 1486-1516
(Striliza Giovanni di Batha Streliza de Morea· Striliza Joannes)

ΚΑΤΑΓ. Πελοπόννησος.

ΠΑΤΡ. Βερνάρδος.

ΙΔΙΟΤ. Ἱερέας, pinctor, magister.

ΒΙΟΓΡ. Ἀδελφός τοῦ Γεωργίου Στρελίτζα* καὶ πιθανόν συγγενής τοῦ Θεοφάνη Στρελίτζα-Μπαθᾶ*¹. Κάτοικος Βούργου Χάνδακα, καταγόταν ἀπὸ τὴν Πελοπόννησο, ὅπως προκύπτει ἀπὸ ἔγγραφες μαρτυρίες στὶς ὁποῖες ἀναφέρεται: *Striliza Giovanni di Batha Streliza de Morea, B(orgo) Candia*². Σύμφωνα πάντα μέ τὰ Ἀρχεῖα Βενετίας, ἀναφέρεται ὡς μάρτυρας ἀπὸ τὸ 1486 ἕως τὸ 1509³. Σέ ἔγγραφο τῆς 4ης Σεπτεμβρίου 1516 ἀναφέρεται ὅτι ὁ ἱερέας καὶ ζωγράφος Ἰωάννης Στρελίτζας ἐξετέλεσε παραγγελία εἰκόνας τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, γιὰ τὴν ὁποία ἡ συμφωνημένη ἀμοιβή ἦταν 5 χρυσὰ βενετικά δοκάτα⁴. Στὶς 12 Ἰανουαρίου 1516 ὁ Ἰωάννης Τριλίτζας (= Στρελίτζας) ἔδωσε στὸν ἄρωματάριο (= φαρμακοποιό) Νικόλαο Ἀνδρίτση 7 ὑπέρπυρα γιὰ ἐνοίκιο ἕξι μηνῶν τοῦ ἐργαστηρίου τοῦ ἀποθανόντος Μιχαήλ Σγουροῦ⁵.

1. Chatzidakis 1969-70, 312, ἀρ. 7 2. Cattapan 1972, 208, ἀρ. 211
3. Cattapan, ὁ.π. καὶ 1968, 39, ἀρ. 105· Κωνσταντουδάκη 1973, 299-300, ἀρ. 3 4. Κωνσταντουδάκη, ὁ.π. 5. Κωνσταντουδάκη, ὁ.π.

Στριλίτζας-Μπαθᾶς (Βαθᾶς) (Βαθέος)
Μάρκος 1498 †1578
(Batha, Batta, Patha, Triliza, Striliza Marco)

ΚΑΤΑΓ. Ἡράκλειο (;) Κρήτης.

ΠΑΤΡ. Γεώργιος.

ΙΔΙΟΤ. Depentor, pictor, maestro.

ΥΠΟΓΡ. *Mārkos Bathās ἔγραψεν* (εἰκ. 1), *Mārkos Bathās ἔγραψεν* (εἰκ. 2, 3), *χειρ Μάρκου Βαθᾶ* (χαλκογραφία), *Μάρκος ὁ Βαθέος* (χειρόγραφο 1, 2).

ΒΙΟΓΡ. Ὑπῆρξε πιθανῶς πατέρας τοῦ Γεωργίου Μπαθᾶ* καὶ συγγενής τοῦ Θωμᾶ Μπαθᾶ* καὶ τοῦ Θεοφάνη Στρελίτζα-Μπαθᾶ*¹. Ἐπίσης ὑπῆρξε θεῖος τῶν Μανέα καὶ Μάρκου Χαλκιάπουλων*. Σύμφωνα μέ ἔγγραφες μαρτυρίες, στὶς 16 Ἰουνίου 1538 ἐγινε μέλος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀδελφότητος Βενετίας, στὴν ὁποία συνέχισε νὰ πληρώνει συνδρομές ἕως τὸ 1561². Ἀπὸ τὰ τα-

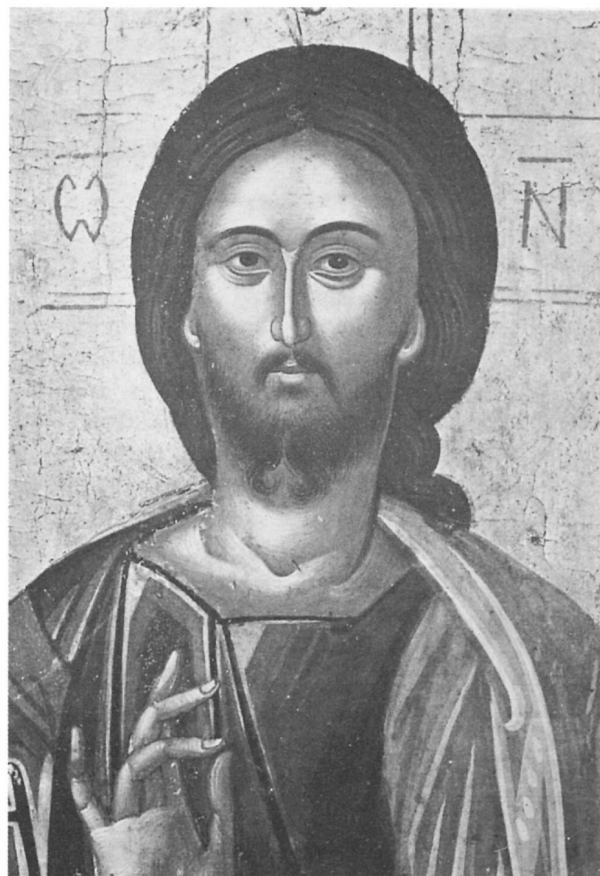

299. Στρελίτζας-Μπαθᾶς Θεοφάνης, Διακοσμητικό, τοιχ. ἀρ. 5.

μεικά βιβλία φαίνεται ότι είχε μισθώσει από την 'Αδελφότητα κατοικία, όπου διέμενε από τό 1546 έως τό 1552, καί εξ αίτιας αὐτῆς τῆς συναλλαγῆς ἦλθε σέ δικαστική διαμάχη μέ τήν 'Αδελφότητα³. Ἡ 'Αδελφότητα, ἐξάλλου, τό 1550 κατέβαλε στόν Μπαθά διάφορα ποσά γιά ἐργασίες πού ἔκανε στό ναό τοῦ 'Αγίου Γεωργίου τῶν Ἑλλήνων⁴. Σύμφωνα μέ ἀνέκδοτο ἐγγραφο, στίς 7 Φεβρουαρίου 1560 ὁ *Marcus Strilizza dictus Batta quondam domini Georgii* νοίκιασε τό σπίτι του στό 'Ηράκλειο στόν Μανέα Χαλκιόπουλο⁵. Τόν ἴδιο χρόνο, σύμφωνα μέ ἄλλο ἐγγραφο, ὁ ζωγράφος Μανέας Χαλκιόπουλος* διόρισε στό 'Ηράκλειο πληρεξούσιο τήν ἀδελφή του, στήν ὁποία συνέστησε νά φροντίζει καί γιά τά συμφέροντα τοῦ θείου τους Μάρκου Μπαθά, πού ζοῦσε στή Βενετία⁶. Τό 1563 φέρεται ἐγγεγραμμένος στό Γ' Μητρώο τῶν μελῶν τῆς 'Αδελφότητας⁷ ἐνῶ στίς 27 Ἰουνίου τοῦ ἴδιου χρόνου ἀπέτυχε νά ἐκλεγεί μέλος τοῦ σώματος τῆς Προσθήκης (Gionta)⁸. Τό 1570 πέθανε ἕνας γιός του στή Βενετία⁹. Τόν ἴδιο χρόνο μνημονεύεται σέ ἰσπανικό ἐγγραφο ὁ *Marco greco, pintor, frontero de la ca-*

300. Στρελίτσας-Μπαθάς Μάρκος, Ἰω Πρόδρομος μέ σκηνές βίου, λεπτομέρεια, εἰκ. ἀρ. 1.

301. Στρελίτσας-Μπαθάς Μάρκος, ΧC ἐνθρονος, λεπτομέρεια, εἰκ. ἀρ. 2.

*pilla de S. Jorge de los Griegos, gordo i gotoso*¹⁰. Ἡ περιγραφή ἀναφέρεται ἀσφαλῶς στόν Μάρκο Μπαθά πού πέθανε ἀπό ποδάγρα (gotto), ὅπως φαίνεται ἀπό τό νεκρολόγιο τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Βενετίας: 28 ditto (Ἰουνίου 1578) e morto miser Marco Batta, greco, amallato in anni doi da gotte de anni 80. Licenciatto¹¹.

Ξεχωρίζει ὡς μικρογράφος σέ φιλολογικούς κώδικες, ὅπου φαίνεται ἰκανός νά εἰκονογραφήσει μέ χαριέστατα σκίτσα ἰταλικῆς τεχντροπίας κείμενα τοῦ Πλωτίνου μέ συμβολικά θέματα ἢ ἄλλα κείμενα μέ μυθολογικά θέματα.

ΕΙΚΟΝΕΣ 1) Ἰω Πρόδρομος μέ σκηνές βίου, συλλογή μητροπόλεως Ἰωαννίνων (ἀπό τή μονή Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, Νησί Ἰωαννίνων)¹² 2) ΧC ἐνθρονος καί 3) ΘΚ ἐνθρονη, μονή Ἰωάννου Προδρόμου, λόφος Καστρίτσας, Ἰωάννινα¹³.

ΧΑΛΚΟΓΡΑΦΙΑ Προσωπογραφία του κρητικού ιερέα Ζαχαρία Μαραφαρά Σκορδίλη (έκτυπώθηκε τό 1563 και ανατυπώθηκε από τον E. Legrand). Βρίσκεται στην πίσω σελίδα τίτλου του χειρογράφου 3805.α του Βρετανικού Μουσείου¹⁴.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ Κώδικες: 1) Vind. Phil. Gr. 182 όπου εικονογραφεί κείμενα του Πλωτίνου από τα όποια και εμπνέεται. Σ' αυτά προσθέτει έπτά αυτοπροσωπογραφίες του 2) Vind. Theol. Gr. 7 (εικονογραφεί σκηνές από τη Γένεση) και 3) Vind. Hist. Gr. 117, μέ σκηνές μυθολογικές, Έθνική Βιβλιοθήκη, Βιέννη 4) Monac. Gr. 163, 1569 (γράφτηκε στή Βενετία), Μόναχο¹⁵. Αποδίδεται στον Μάρκο Μπαθά ή εικονογράφηση των Bodl. Laud. Gr. 27 και Marc. Gr. VII (Κυριακού 1995, 53-54, εικ. 47 και 62-63).

ΒΙΒΛ. Ευγγόπουλος 1957, 268· Άχειμάστου-Ποταμιάνου 1975-1976· Χατζηδάκης 1974α, 422 και Έλληνες Ζωγράφοι 1, 82.

1. Hunger 1972, 132· Μανούσακας 1974, 218
2. Μανούσακας 1974, 217-218, άρ. 20· Μαυροειδή 1976, 253, άρ. 448 και 274, άρ. 624
3. Hunger 1972, 133· Μανούσακας, ό.π.
4. Μανούσακας, ό.π.
5. Archivio di Stato di Venezia, Notarile, b. 8124 (Vettore Maffei), φ. 210'-211' (κατά παραχώρηση Ν. Παναγιωτάκη): βλ. και Παναγιωτάκης 1992, 44
6. Μέρτζιος 1961-62, 278-279
7. Μανούσακας, ό.π.
8. Μανούσακας, ό.π.: Μαυροειδή 1976, 81
9. Λιάτα 1974, 219
10. Χασιώτης 1970, 119
11. Χασιώτης 1970, 119, σημ. 1
12. Μέρτζιος 1939, 234, σημ. 1· Ευγγόπουλος 1957, 268, σημ. 2· Άχειμάστου-Ποταμιάνου 1975-76, 109, 113-133, πίν. 56-65· Κωνσταντίνου 1988· Μοναστήρια Νήσου Ίωαννίνων, εικ. 568 (Άθ. Παλιούρας)
13. Άχειμάστου - Ποταμιάνου 1975-76, 133-139, πίν. 66, 67, 68
14. Legrand 1885, 315, άρ. 140· Λάμπρος 1909, 109-110
15. Hunger 1972, 134-137, πίν. 1-25. Για την εικονογράφηση του κώδικα Vind. Phil. Gr. 182, βλ. Μ. Καζανάκη, Οί ζωγράφοι και ή ζωγραφική στό Χάνδακα την έποχή της βενετοκρατίας, Άνακοίνωση (23.4.94) στό Ίδρυμα Γουλανδρή-Χόρν (όπό έκτύπωση).

Στρε(ι)λίτσας-Μπαθάς Νεόφυτος 1536-1573 (Νήφων-Νίφος)

ΚΑΤΑΓ. Έράκλειο Κρήτης.

ΠΑΤΡ. Θεοφάνης-Στρε(ι)λίτσας Μπαθάς.

ΙΔΙΟΤ. Μοναχός, ζωγράφος.

ΥΠΟΓΡ. *Ιστορήθη δέ διά χειρός κάμου του αμαρτωλου Νεοφύτου μοναχου του Κριτός υπάρχων υός κυρου Θεοφάνους μοναχου του αρίστου αγωγράφου όστις την επίκλησιν Μπαθάς ήχεν ομου δέ μετά του Κυριαζή τώ ιερί τό όντι εκ τής αυτής χώρας (τοιχ.).*

ΣΥΝΕΡΓ. Κυριαζής (1).

ΒΙΟΓΡ. Ό δευτερότοκος γιός του Θεοφάνη αναφέρεται

302. Στρελίτσας-Μπαθάς Νεόφυτος, Άφιερωτής, τοιχ.

τό 1536 στό σημείωμα του κώδικα 18, τής πρώτης έγκατάστασης στή μονή Μ. Λαύρας¹ και τό 1540 -ός Νίφος- πάλι στον ίδιο κώδικα σε σημείωμα σχετικό

Μάρκος Μπαθάς, 1498 – 1578
Στριλίτσας-Μπαθας (Βαθας) (Βαθέος) Μάρκος
(Batha, Batta, Patha, Triliza, Striliza Marco)

ΚΑΤΑΓ. 'Ηράκλειο (;) Κρήτης.
ΠΑΤΡ. Γεώργιος.
ΙΔΙΟΤ. Depentor, pictor, maestro.

ΥΠΟΓΡ.
Μάρκος Βαθας εγραψεν (είκ. 1),
Μάρκος Βά θος εγραψεν (είκ. 2, 3),
χειρ Μάρκου Βαθα (χαλκο γραφία),
Μάρκος ό Βαθέος (χειρόγραφα 1, 2).

ΒΙΟΓΡ.

'Υπήρξε πιθανώς πατέρας του Γεωργίου Μπαθά* και συγγενής του Θωμά Μπαθα* και του Θεοφάνη Στρελίτζα-Μπαθά*. 'Επίσης υπήρξε θείος των Μανέα και Μάρκου Χαλκιόπουλων*.

Σύμφωνα μέ έγγραφες μαρτυρίες, στίς 16 'Ιουνίου 1538 έγινε μέλος της 'Ελληνικής 'Αδελφότητας Βενετίας, στην οποία συνέχισε νά πληρώνει συνδρομές εως τό 1561

Από τά ταμειακά βιβλία φαίνεται ότι είχε μισθώσει από τήν Αδελφότητα κατοικία, οπού διέμενε από τό 1546 εως τό 1552, και εξαιτίας αυτής της συναλλαγής ήλθε σε δικαστική διαμάχη με τήν 'Αδελφότητα. 'Η Αδελφότητα, έξαλλου, τό 1550 κατέβαλε στον Μπαθά διά φορα ποσά για εργασίες πού έκανε στό νάό του 'Αγίου Γεωργίου των Ελλήνων.

Σύμφωνα μέ ανέκδοτο έγγραφο, στις 7 Φεβρουαρίου 1560 ό Marcus Strilizza dictus Batta quondam domini Georgii νοίκιασε τό σπίτι του στό 'Ηράκλειο στον Μανέα Χαλκιόπουλο*. Τόν ίδιο χρόνο, σύμφωνα μέ άλλο έγγραφο, ό ζωγράφος Μανέας Χαλκιόπουλος* διόρισε στό 'Ηράκλειο πληρεξούσιο τήν αδελφή του, στην οποία συνέστησε νά φροντίζει και για τά συμφέροντα του θείου τους Μάρκου Μπαθα, πού ζούσε στή Βενετία. Τό 1563 φέρεται εγγεγραμμένος στό Γ' Μητρώο των μελών της 'Αδελφότητας ενώ στίς 27 'Ιουνίου του ίδιου χρόνου απέτυχε νά εκλεγεί μέλος του σώματος της Προσθήκης (Gionta). Τό 1570 πέθανε ένας γιος του στή Βενετία. Τόν ίδιο χρόνο μνημονεύεται σέ ισπανικό έγγραφο ό Marco greco, pintor, frontero de la capilla de S. Jorge de los Griegos, gordo i gotosow. 'Η περιγραφή αναφέρεται ασφαλώς στον Μάρκο Μπαθά πού πέθανε από ποδάγρα (goto), όπως φαίνεται από τό νεκρολόγιο της Ελληνικής Κοινότητας Βενετίας: 28 ditto ('Ιουνίου 1578) e morto miser Marco Batta, gre co, amallato in anni doi da gotte de anni 80. Licencia-του.

Ξεχωρίζει ως μικρογράφος σέ φιλολογικούς κώδικες, όπου φαίνεται Ικανός

νά εικονογραφήσει μέ χαριέ-στατα σκίτσα ιταλικής τεχνοτροπίας κείμενα του Πλωτίνου μέ συμβολικά θέματα ή άλλα κείμενα μέ μυθολογικά θέματα.

ΕΙΚΟΝΕΣ 1) Ίω Πρόδρομος μέ σκηνές βίου, συλλογή μητροπόλεως 'Ιωαννίνων (άπό τή μονή Ιωάννου του Προδρόμου, Νησί Ιωαννίνων)¹² 2) ΧC ένθρονος καί 3) ΘΚ ενθρονη, μονή 'Ιωάννου Προδρόμου, λόφος Καστρίτσας, 'Ιωάννινα¹

ΧΑΛΚΟΓΡΑΨΙΑ Προσωπογραφία τοῦ κρητικού ίερέα Ζα χαρία Μαραφαρασκορδίλη (εκτυπώθηκε τό 1563 και ανατυπώθηκε άπό τόν E. Legrand). Βρίσκεται στην πίσω σελίδα τίτλου τοῦ χειρογράφου 3805.α τοῦ Βρετανικού Μουσείου.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ Κώδικες:

- 1) Vind. Phil. Gr. 182 οπού εικονογραφεί κείμενα τοῦ Πλωτίνου άπό τά όποια καί εμπνέεται. Σ' αυτά προσθέτει επτά αυτοπροσωπογραφίες του
- 2) Vind. Theol. Gr. 7 (εικονογραφεί σκηνές άπό τή Γένεση) καί
- 3) Vind. Hist. Gr. 117, μέ σκηνές μυθολογικές, Εθνική Βιβλιοθήκη, Βιέννη
- 4) Monac. Gr. 163, 1569 (γράφτηκε στή Βενετία), Μόναχο¹
- 5) 'Α ποδίδεται στον Μάρκο Μπαθά ή εικονογράφηση των Bodl. Laud. Gr. 27 καί Marc. Gr. VII (Κυριάκου 1995, 53-54, είκ. 47 καί 62-63).

BIBL. Ξυγγόπουλος 1957, 268" Άχειμάστου-Ποταμιά-νου 1975-1976· Χατζηδάκης 1974α, 422 και "Ελληνες Ζωγράφοι 1, 82.

In English

Markos Bathas 1498 – 1578
Strilitzas-Bathas (Vathas, Vatheos) Markos
(Batha, Batta, Patha, Triliza, Striliza Marco)

Born Heraklion
Father: George
Profession: Painter, Engraver

Signature
Μάρκος Βαθας εγραψεν (είκ. 1),
Μάρκος Βάθος εγραψεν (είκ. 2, 3),
χειρ Μάρκου Βαθα (engraving),
Μάρκος ό Βαθέος (written document 1, 2).

He was probably the father of Georgios Bathas * and a relative of Thomas Bathas * and Theofanis Strelitzas-Bathas * 1. He was also the uncle of Manea and Markos Chalkiopoulos *.

According to written testimonies, on June 16, 1538 he became a member of the 'Greek' Brotherhood of Venice, to which he continuously paid subscriptions until 1561.

From the cash books it seems that he had rented a house from the Brotherhood, where he lived from 1546 to 1552, and because of this transaction he got into a legal dispute with the Brotherhood. The fraternity, moreover, in 1550 paid to Bathas various sums for works he did in the church of St. George of the Greeks.

According to an anecdotal document, on February 7, 1560, Marcus Strilizza dictus Batta quondam domini Georgii rented his house in 'Heraklion to Maneas Chalkiopoulos *. At the same time, according to another document, the painter Maneas Chalkiopoulos * appointed his sister as plenipotentiary in Heraklion, to whom he advised to take care of the interests of their uncle Markos Bathas, who lived in Venice.

In 1563 he is registered in the Third Register of the members of the Brotherhood while on the 27th of June of the same year he failed to be elected a member of the body of the Addition (Gionta). In 1570 a son died in Venice. At the same time Marco Greco, painter, frontman of the chapel of S. Jorge de los Griegos, gordo i gotosow, is mentioned in a Spanish document.

The description certainly refers to Marco Batha who died of gout (goto), as can be seen from the obituary of the Hellenic Community of Venice: 28 ditto (June 1578) e morto miser Marco Batta, gre co, amallato in anni doi da gotte de anni 80 .Licencia tou.

He stands out as a miniature in literary codes, where he seems capable of illustrating with graceful sketches of Italian style texts of Plotinus with symbolic themes or other texts with myological themes.

Icons 1) Io Prodromos with life scenes, collection of the metropolis of Ioannina (from the monastery of Ioannou Prodromos, Island of Ioannina)

2) XC enthroned and

3) THK enthroned, the monastery of Ioannou Prodromou, Kastritsa hill, Ioannina

ENGRAVING Portrait of the Cretan priest Zaharia Marafara Skordilis (printed in 1563 and reprinted by E. Legrand). It is located on the back of the title page of manuscript 3805.a of the British Museum.

MANUSCRIPTS Codes:

- 1) Vind. Phil. Gr. 182 where Plotinus's texts are illustrated, from which he is inspired. To these he adds seven self-portraits
- 2) Vind. Theol. Gr. 7 (illustrates scenes from Genesis) and
- 3) Vind. Hist. Gr. 117, with myological scenes, National Library, Vienna
- 4) Monac. Gr. 163, 1569 (written in Venice), Munich¹
- 5) A attributed to Marco Bathas or their illustration Bodl. Laud. Gr. 27 and Marc. Gr. VII (Kyriakou 1995, 53-54, figs. 47 and 62-63).